

Оксана Іванівна ТУЛАЙ

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету

**ПАРАДИГМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

Тулай, О. І. Парадигма фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств / Оксана Іванівна Тулай // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 4. – С. 175–184. – ISSN 2415-8453.

Анотація

У статті розглядається парадигма фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Увагу зосереджено на теоретико-прикладних аспектах таких форм системи фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств, як самофінансування, державне фінансування, кредитування, лізинг й інвестування. Проведено моніторинг рівня рентабельності продукції сільськогосподарських підприємств України. Проаналізовано сучасний стан державної фінансової підтримки вітчизняних сільськогосподарських підприємств. Показано роль оподаткування як потужного інструмента державного регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств. З'ясовано переваги й недоліки банківського кредитування сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано, що в сучасних умовах одним з найдоступніших інструментів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств є лізинг. Визначено місце та роль інвестиційної політики у досягненні фінансових цілей сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств, фінансові ресурси, самофінансування, державне фінансування, оподаткування, кредитування, лізинг, інвестування.

Oksana Ivanivna Tulai

Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor, Professor of the Department of Finance named after Serhiy Yuriy,
Ternopil National Economic University

PARADIGM OF FINANCIAL SUPPORT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

The article deals with the paradigm of financial support of agricultural enterprises. Attention is focused on the theoretical and applied aspects of such forms of financial support system for agricultural enterprises, such as self-financing, state financing, lending, leasing and investment. The profitability level of Ukraine agricultural enterprises products was monitored. The current state of governmental financial support of domestic agricultural enterprises is analyzed. The role of taxation as a powerful instrument of state regulation of agricultural enterprises activity is shown. The advantages and disadvantages of bank crediting of agricultural enterprises are revealed. It is substantiated that in modern conditions, leasing is one of the most affordable tools for ensuring the sustainable development of agricultural enterprises. The place and role of investment policy in achieving the financial goals of agricultural enterprises is determined.

Key words: financial support of agricultural enterprises, financial resources, self-financing, state financing, taxation, lending, leasing, investment.

Вступ

Розвиток світових інтеграційних процесів зумовлює необхідність формування ефективної системи національної безпеки, важливою складовою якої є продовольча. Визначальна роль у забезпеченні населення продуктами харчування належить національним сільськогосподарським виробникам. Як видно з даних табл. 1, в Україні поступово збільшується споживання більшої частини основних продуктів харчування. Тому вітчизняні сільськогосподарські виробники мають бути готовими до збільшення виробничих потужностей і забезпечення потреб населення у високоякісних продуктах харчування. Окрім цього, сприятливі природно-кліматичні умови й людський потенціал України дають змогу не лише досягти продовольчої безпеки, а й виступити потужним гравцем на світовому ринку продовольства.

Таблиця 1. Споживання на одну особу продуктів харчування у 2000-2017 рр.

Найменування продуктів	Роки							
	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017
М'ясо та м'ясопродукти, кг	32,8	39,1	52,0	56,1	54,1	50,9	51,4	51,7
Яйця, шт	166	238	290	309	310	280	267	273
Картопля, кг	135,4	135,6	128,9	135,4	141,0	137,5	139,8	143,4
Овочі та баштанні продовольчі культури, кг	101,7	120,2	143,5	163,3	163,2	160,8	163,7	159,7
Плоди, ягоди та виноград, кг	29,3	37,1	48,0	56,3	52,3	50,9	49,7	52,8
Олія, кг	9,4	13,5	14,8	13,3	13,1	12,3	11,7	11,7

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [1].

Фінансове забезпечення є одним із найважливіших чинників, який впливає на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств. Агропромисловий комплекс, зокрема сільське господарство, найбільше потребує фінансової підтримки й фінансового захисту, що визначається специфічними умовами його функціонування, соціально-економічною значимістю аграрної сфери та низкою інших об'єктивних чинників [2, с. 118]. Сформована в Україні система фінансового забезпечення аграрного виробництва не відповідає сучасним вимогам забезпечення позитивної динаміки розширеного відтворення, ресурсної ефективності й підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрної сфери економіки [3, с. 134].

Мета і завдання статті

Метою статті є дослідження теоретико-методологічних засад й оцінка сучасних тенденцій розвитку фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Удосконалення фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств є важливою передумовою інтеграції агропромислового комплексу України у сучасну світову економіку. Вітчизняний сільськогосподарський ринок привабливий тим, що не має перешкод входження, характеризується низьким рівнем внутрішньої конкуренції і високою ресурсовіддачею. На думку К. Васьківської, Ю. Васьківського, О. Децик і В. Прокопишак, фінансове забезпечення виступає головним із структурних компонентів фінансової системи і впливає на формування фінансових відносин у сфері інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва [4]. Сьогодні інноваційний розвиток аграрного сектору України має відбуватись на зразок північно-західних європейських країн, де агропідприємства зацікавлені у впровадженні наукових новинок, держава ефективно підтримує АПК за рахунок невисоких податків і підтримки некорумпованого бізнес-середовища, що сприяє залученню інвестицій [2, с. 118].

Основною проблемою досліджуваної сфери є оптимізація джерел фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Однак організація формування структури джерел фінансового забезпечення є суперечливим процесом, який залежить від багатьох чинників, серед яких стабільність і своєчасність надходжень коштів за певний період часу, пріоритетні напрями розвитку, фінансовий стан, склад і структура ринку, доцільність інвестування діяльності у перспективі [5, с. 220]. У сучасних умовах соціальних, екологічних і фінансових викликів сільськогосподарським підприємствам важко налагодити механізм забезпечення фінансовими ресурсами.

У системі фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств важливо виділити такі його форми: 1) самофінансування; 2) державне фінансування; 3) кредитування; 4) лізинг; 5) інвестування.

Для багатьох вітчизняних сільськогосподарських підприємств головною формою фінансового забезпечення й основою самостійності, незалежності і фінансової безпеки суб'єкта господарювання є власні кошти. До основних переваг самофінансування можна віднести те, що мобілізація коштів не вимагає додаткових витрат, не потрібно повертати кошти і сплачувати відсотки за користування ними. Водночас необхідно зазначити, що фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств виключно за рахунок власних коштів не завжди доцільне, оскільки це може призвести до втрати потенційного прибутку. Загалом у цій сфері можна виділити такі актуальні проблеми, як: нераціональне формування й використання фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності внаслідок недосконалої системи фінансового менеджменту; дефіцит власних фінансових ресурсів для фінансування поточної діяльності та перспективного економічного розвитку підприємства; низький рівень розвитку фінансової інфраструктури ресурсного забезпечення аграрного виробництва [3, с. 134].

В основі механізму фінансового забезпечення аграрних підприємств покладена мета – отримання максимально можливого прибутку за мінімальних ресурсних витрат і за мінімального ризику. Оскільки ці підприємства мають сезонну специфіку діяльності, то найбільш прийнятним власним джерелом фінансових ресурсів є прибуток [6, с. 2]. Прибуток є важливим джерелом розвитку й показником ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства. Позитивний фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання створює можливості для оновлення матеріально-технічної бази, розвитку екологічно чистого виробництва, реалізації інвестиційних проектів і соціальних програм. Прибутковість діяльності сільськогосподарських підприємств характеризує показник рівня рентабельності (табл. 2).

Як засвідчують дані табл. 2, у 2017 р. всі вітчизняні підприємства (у тому числі фермерські господарства), які займаються вирощуванням (заготівлею) пшениці, кукурудзи на зерно, ячменю, жита, вівса, гречки, проса, зернобобових сушених культур, бобів сої, насіння ріпаку й кользи, насіння соняшнику, цукрового буряка, шишок хмелю, картоплі, овочевих культур відкритого й закритого ґрунту, винограду, плодових і ягідних культур, птиці на м'ясо, молока від сільськогосподарських тварин усіх видів були рентабельними, а отже ефективно здійснювали господарську діяльність. Водночас підприємства, які займаються вирощуванням (заготівлею) насіння льону-довгунцю, яєць птиці (окрім фермерських господарств); підприємства (у тому числі фермерські господарства), які займаються вирощуванням (заготівлею) овець і кіз на м'ясо, вовни, натурального меду та фермерські господарства, які займаються вирощуванням (заготівлею) великої рогатої худоби й свиней на м'ясо показали негативний показник рівня рентабельності, що свідчить про неефективну фінансово-господарську діяльність цих суб'єктів господарювання.

Невід'ємною умовою розвитку сільськогосподарських підприємств є належна державна фінансова підтримка, яка може надаватися у вигляді бюджетних асигнувань чи позик, а також шляхом пільгового оподаткування.

Таблиця 2. Рівень рентабельності продукції сільськогосподарських підприємств України у 2017 р.

Найменування продукції	Усі підприємства, %	У тому числі фермерські господарства, %
Культури зернові та зернобобові – усього	25,0	27,9
<i>у тому числі</i>		
пшениця	26,8	31,0
кукурудза на зерно	23,7	24,1
ячмінь	24,0	25,6
жито	20,2	21,3
овес	21,2	24,3
гречка	32,7	24,6
просо	24,5	30,9
культури зернобобові сушені	22,4	32,7
Боби сої	28,8	30,1
Насіння льону-довгунцю	-10,8	24,9
Насіння ріпаку й кользи	43,6	43,6
Насіння соняшнику	41,3	41,2
Буряк цукровий фабричний	12,4	20,0
Шишки хмелю	17,7	17,8
Картопля	10,0	28,9
Культури овочеві відкритого ґрунту	15,6	19,5
Культури овочеві закритого ґрунту	1,7	12,9
Виноград	51,6	51,3
Культури плодові	27,3	40,8
Культури ягідні	85,9	7,1
Велика рогата худоба на м'ясо	3,4	-2,1
Свині на м'ясо	3,5	-6,7
Вівці на м'ясо	-40,0	-15,2
Кози на м'ясо	-14,4	-14,9
Птиця на м'ясо	7,0	3,5
Вовна	-69,8	-47,9
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	26,9	25,9
Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (без яєць на інкубацію)	-9,0	14,1
Мед натуральний	-16,4	-5,1

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [1]

Державна фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств здійснюється також через механізм здешевлення кредитів і компенсації лізингових платежів. Здешевлення кредитів здійснюється в режимі кредитної субсидії і полягає у субсидуванні частини плати (відсотків) за використання кредитів, наданих банками в національній та іноземній валюті. Компенсація лізингових платежів полягає у частковому відшкодуванні сплачених суб'єктами господарювання лізингових платежів за придбання техніку й обладнання для агропромислового комплексу на умовах фінансового лізингу [7].

В умовах активного розвитку ринку екологічно чистої продукції важливою є роль держави у техніко-технологічному оновленні сільськогосподарського виробництва. Це передбачає зростання обсягів державної підтримки оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств відповідно до директиви ЄС № 1234/1308; відновлення всіх механізмів державної підтримки техніко-технологічного оновлення сільськогосподарського виробництва відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу»: 1) часткова (до 40 %) компенсація державою вартості техніки і обладнання для агропромислового комплексу, що постачається сільськогосподарським товаровироб-

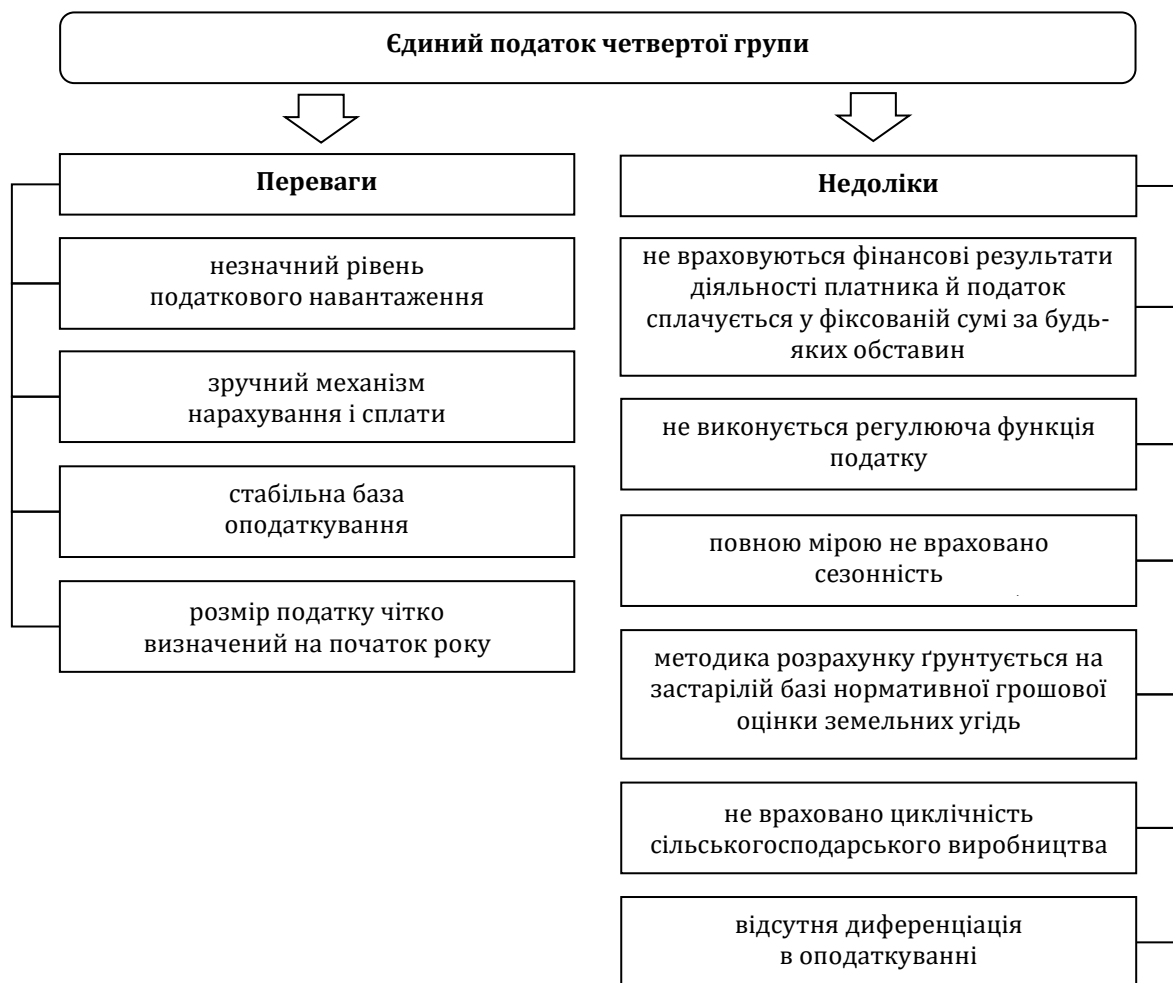
никам і підприємствам харчової та переробної промисловості на техніко-технологічне оновлення матеріально-технічної бази; 2) закупівля вітчизняної техніки й обладнання для агропромислового комплексу з наступною реалізацією її сільськогосподарським товаровиробникам і підприємствам харчової та переробної промисловості на умовах фінансового лізингу, з мінімальною (не більше 2 %) лізинговою ставкою; 3) спрямування коштів за програмою часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки на операції фінансового лізингу, що сприятиме збільшенню обсягів її реалізації й прискоренню темпів оновлення машинно-тракторного парку [8, с. 58].

За даними Державної служби статистики України [1] у вітчизняному сільськогосподарському секторі функціонує 45 558 суб'єктів господарювання, переважна кількість яких є фермерськими господарствами. У Законі України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» [9] за бюджетною програмою «Надання кредитів фермерським господарствам» було передбачено видатки в обсязі 65 млн грн, з яких 25 млн грн – за рахунок загального фонду, 40 млн грн – за рахунок спеціального фонду. Фактично підтримкою скористалося 211 фермерських господарств із середнім обсягом допомоги 305 тис. грн на одне фермерське господарство.

Окрім згаданої спеціальної бюджетної програми сільськогосподарські підприємства у 2017 р. отримали допомогу за загальнодержавними бюджетними програмами «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» (297,8 млн грн на компенсацію за залученими пільговими кредитами), «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» (172,48 млн грн на погашення кредиторської заборгованості; 115,62 млн грн на фінансування витрат, понесених суб'єктами господарювання у виноградарстві та садівництві), «Державна підтримка галузі тваринництва» (158 345 тис. грн на погашення бюджетної кредиторської заборгованості; 11 655 тис. грн на часткове відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення телиць, нетелей, корів вітчизняного походження й племінних телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного і м'ясного напряму продуктивності, племінних свинок і кнурців, племінних вівцематок, баранів, ярок), «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» (спрямована на відшкодування вартості придбаної сільськогосподарської техніки й обладнання вітчизняного виробництва).

Сьогодні особливості функціонування сільськогосподарських підприємств не повною мірою враховані у системі оподаткування суб'єктів господарювання. Це впливає на нерівномірність податкового навантаження різних сільгоспвиробників. Функціонування спрощеної системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників у вигляді фіксованого сільськогосподарського податку з 1998 р. та її трансформація у єдиний податок четвертої групи підвищило прозорість і достовірність оподаткування, суттєво знизило податкове навантаження, порівняно з загальною системою оподаткування, стабілізувало базу оподаткування, частково оптимізувало строки сплати податку за рахунок врахування сезонності сільськогосподарського виробництва, створило умови оподаткування, за яких відсутня мотивація до приховування результатів господарювання тощо. Однак Податковим кодексом України не врегульовано цілий комплекс ключових проблем, які мали місце і залишаються нині у механізмі справляння єдиного податку четвертої групи, серед яких: 1) проблема сезонності сплати єдиного податку, у який імплементовано фіксований сільськогосподарський податок. За такого розподілу річної суми податку, яка підлягає сплаті безпосередньо у III-му кварталі (50 % від річної суми податку), середні та малі підприємства змушені вдаватись до передчасної, а відтак, дешевої реалізації ранніх зернових культур; 2) не виконується регулююча функція податку внаслідок відсутньої диференціації в оподаткуванні; 3) методика розрахунку єдиного податку 4-ї групи ґрунтується на застарілій базі нормативної грошової оцінки земельних угідь, а

передбачена її індексація не забезпечує врахування впливу наслідків господарювання на якість сільськогосподарських угідь, як об'єкт оподаткування, що проявляється у відсутній мотивації до покращення якості ґрунтів і підвищення продуктивності праці. Таким чином, актуальним є визначення переваг та недоліків спрощеної системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників [10, с. 63-64] (рис. 1).

Рис. 1. Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування сільськогосподарських підприємств [10, с. 64]

Оподаткування є потужним інструментом державного регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств. Хоча протягом останніх років відбулися зміни у цій сфері, до основних критеріїв модернізації системи оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні можна віднести [11, с. 70]: забезпечення рівності податкових умов, недопущення проявів податкової дискримінації й вибіркового надання податкових преференцій окремим суб'єктам господарювання; застосування диференційованого підходу до механізму оподаткування із врахуванням характеру діяльності, прав користування земельною ділянкою, особливостей використання найманої праці; стабільне формування доходної бази місцевих бюджетів сільських територій з метою належного фінансування соціальної інфраструктури й забезпечення розвитку людського потенціалу.

Особлива роль у системі фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств відводиться кредитуванню. Адже в умовах залежності від природно-кліматичних чинників виключно за рахунок власних фінансових ресурсів сільськогосподарські підприємства не можуть повністю задовольнити виробничі потужності й швидко реагувати на зміни ринкового попиту. Кредитування є важливим

чинником стабільного функціонування й економічного зростання підприємства. Залучення кредитів для сільськогосподарських підприємств є не вимушеним заходом, а об'єктивною необхідністю ефективної господарської діяльності. Питома вага залучених кредитів у виробничих витратах повинна становити 50-60 % [12, с. 287].

Сьогодні банки України пропонують кредитні програми, спрямовані на поповнення оборотних коштів, придбання сільськогосподарської техніки вітчизняного й зарубіжного виробництва, реалізацію інноваційно-інвестиційних проектів тощо. Однак основними проблемами кредитного забезпечення сільськогосподарського виробництва залишається [3, с. 135]: відсутність спеціалізованої кредитної інституції, орієнтованої на обслуговування підприємств галузі; нерозвиненість механізмів земельно-іпотечного кредитування, у тому числі рефінансування вторинного ринку іпотечних кредитів; пошук інституційних інвесторів, які мають значні обсяги довгострокових фінансових активів; висока вартість кредитних ресурсів і дефіцит адаптованих до специфіки сільського господарства антиризикових кредитних продуктів; нерозвиненість або повна відсутність інститутів мікрофінансування й мікрокредитування, нерозвиненість системи кредитної кооперації на селі.

В умовах обмежених фінансових ресурсів найдоступнішим інструментом інноваційного розвитку й оновлення техніко-технологічної бази сільськогосподарських підприємств є лізинг. Лізингові відносини передбачають максимальну ефективність використання техніки й обладнання лізингоотримувачем; комплексне обслуговування з боку постачальника; нагляд фінансово-кредитної організації за виконанням кредитного договору; забезпечення страхового захисту з боку страхової компанії; моніторинг використання лізингового обладнання й своєчасності лізингових платежів лізингодавцем. Основною перевагою лізингу є можливість застосування прискореної амортизації предмета лізингу. Здійснення ефективної амортизаційної політики при розробці й реалізації інвестиційних (у тому числі лізингових) проектів дає змогу збільшити чисті грошові потоки підприємства. Завдяки співпраці з лізинговими компаніями для підприємства можуть стати доступними найдорожчі машини й обладнання. Лізинг дає змогу ефективно розподіляти бюджетні асигнування між підприємствами, які здійснюють рентабельну діяльність і впроваджувати в сільське господарство нові технології. До того ж якщо прибуток від освоєння інновацій повертати дослідникам у складі лізингової плати, то винагорода буде потрапляти конкретним розробникам. У порівнянні зі звичайним кредитуванням тут в значній мірі знижується ризик лізингодавця як інвестора, а застосування особливих умов договору (наприклад, прискореної амортизації) зменшує суму податкових платежів [13, с. 59].

Метою інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств є отримання прибутку, збереження і примноження власного капіталу, реалізація соціальних проектів. Інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств формується за рахунок реальних, фінансових й інтелектуальних інвестицій. Реалізація інвестиційних проектів сільськогосподарських підприємств здійснюється як за рахунок мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів, так і за рахунок ресурсів, залучених із зовнішніх джерел. Основними принципами здійснення інвестиційної політики в аграрному мають бути: послідовне збільшення частки власних коштів підприємств у загальному обсязі капітальних вкладень; поширення практики спільного державно-комерційного фінансування проектів; посилення контролю з боку держави за цільовим витрачанням бюджетних коштів, спрямованих на інвестиції; поширення практики страхування й гарантування підтримуваних державою інвестиційних проектів. Водночас потрібно розмежувати функції управління інвестиціями на державному, регіональному й місцевому рівні, забезпечуючи повноваження кожного з них надійними, а головне, стабільними джерелами фінансування, закріпленими законодавчим шляхом [14, с. 112]. У процесі здійснення інвестиційної діяльності суб'єкти господарювання повинні обов'язково

враховувати специфіку сільського господарства, яка пов'язана з використанням землі та з біологічними властивостями живих організмів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підсумовуючи результати проведеного дослідження зазначимо, що фінансове забезпечення відіграє виняткову роль у розвитку сільськогосподарських підприємств. У сучасних умовах основними проблемами фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва є відсутність стабільного фінансування, що пов'язано з сезонним характером діяльності; неспроможність суб'єктів господарювання протидіяти фінансовим ризикам; відсутність фінансових ресурсів для розширеного відтворення; недоступність кредитних ресурсів у зв'язку з високими відсотковими ставками й відсутністю застави; недостатньо ефективна державна підтримка; низький рівень інвестиційної діяльності.

Оскільки забезпечення активного розвитку сільськогосподарських підприємств є неможливим без формування ефективної фіскальної політики держави в аграрній сфері, основна увага має зосереджуватися на податковому стимулюванні нарощення й оновлення основного та оборотного капіталу; застосування екологічно чистих технологій; впровадження світових стандартів виробництва, що дасть змогу просувати вітчизняну сільськогосподарську продукцію на міжнародні ринки. Також важливо створити умови для збільшення обсягів кредитування сільськогосподарських підприємств через механізм здешевлення кредитів шляхом компенсації відсоткової ставки за рахунок бюджетних коштів.

В умовах дефіциту власних фінансових ресурсів кредитний механізм є суттєвим важелем формування оборотних коштів і забезпечення неперервності виробничого процесу сільськогосподарських підприємств. Розвиток банківських продуктів має спрямовуватися на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва й враховувати його специфіку. Водночас активізація інвестиційного кредитування сільськогосподарських підприємств потребує державної підтримки, адже через високі ризики банки неохоче кредитують таку діяльність. Незадовільний стан техніки й обладнання багатьох сільськогосподарських підприємств зумовлює необхідність розвитку лізингових відносин у цій сфері. У розвинутих країнах світу саме лізинговий механізм є важливим стимулом модернізації сільськогосподарського виробництва. В Україні лізинг є одним з найдоступніших інструментів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств.

Важливою складовою досягнення фінансових цілей сільськогосподарського підприємства є його інвестиційна політика. З огляду на це, перспективний план економічного розвитку суб'єкта господарювання може передбачати аналіз потреб ресурсного забезпечення виробничої діяльності, доцільності інвестування й вибору активів для інвестування. Якщо для здійснення інвестиційної діяльності планується використання банківських кредитів, необхідно обов'язково провести розрахунок ефективності інвестицій.

Щодо перспектив подальших розвідок, то в сучасних умовах актуальним є подальше дослідження методів, інструментів і фінансових важелів впливу як складових фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Список літератури

1. Сільське господарство. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Готра В. В. Умови та напрямки вдосконалення фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 5. С. 117-123.

3. Стецюк П. А. Модернізація механізмів фінансового забезпечення аграрного виробництва. *Облік і фінанси*. 2016. № 1. С. 132-136.
4. Васьківська К. В., Васьківський Ю. П., Децик О. І., Прокопишак В. Б. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва: регіональний аспект. *Ефективна економіка*. 2018. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6444>.
5. Власюк С. А. Альтернативні форми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2016. Випуск 88 (2). С. 219-230.
6. Анастасова К. А. Механізм фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств. *Молодий вчений*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 1-5.
7. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України № 1877-IV від 18.08. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
8. Михайлов М. Г. Основні пріоритети державної підтримки розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2018. № 1. С. 53-59.
9. Про Державний бюджет України на 2017 рік : Закон України № 1801-VIII від 21.12.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.
10. Давидов Г. М., Шалімова Н. С., Лисенко А. М., Магопець О. А. Оподаткування та державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників: регіональні пріоритети та євроінтеграційні процеси : монографія / ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г. М. Давидова та д-ра екон. наук, проф. Н. С. Шалімової. Кропивницький : ФОП Александрова М. В., 2017. 208 с.
11. Тулуш Л. Д. Концептуальні засади реформування та розвитку системи оподаткування сільгоспвиробників. *Економіка АПК*. 2017. № 7. С. 62-75.
12. Малій О. Г. Аналіз сучасної системи кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2018. Випуск 191. С. 285-297
13. Однорог М. А. Економічні інструменти організації процесу формування і використання джерел фінансування інвестицій в АПК. *Бізнес-навігатор*. 2016. № 1. С. 57-50.
14. Однорог М. А. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Випуск 126, Ч. II. 2015. С. 108-115.

References

1. Sil's'ke gospodarstvo. Oficijny`j sajt Derzhavnoyi sluzhby` staty`sty`ky` Ukrayiny`. (2018) [Agriculture. Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Gotra, V.V. (2015). «Conditions and directions of improvement of financial and credit provision of innovative development of agrarian sector of economy of Ukraine». *Aktual'ni problemy` ekonomiky`*. no 5, pp. 117-123.
3. Stecyuk, P. A. (2016). «Modernization of mechanisms of financial provision of agrarian production». *Oblik i finansy`*. no 1, pp. 132-136.
4. Vas`kivs`ka, K. V. and Vas`kivs`ky`j, Yu. P., Decy`k O. I., Prokopy`shak V. B. (2018) «Financial support of investment activity of business entities: regional aspect». *Efekty`vna ekonomika*. [Effective economy]. (electronic journal). no 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6444>.
5. Vlasyuk, S. A. (2016) «Alternative forms of financial support of agricultural enterprises» *Zbirny`k naukovy`x pracz` Umans`kogo nacional`nogo univerty`tetu sadivny`cztva*. Issue 88 (2), pp. 219-230.

6. Anastasova K. A. (2017) «Mechanism of financial support for the development of agrarian enterprises». *Molodyj vchenyj*. no 1.1 (41.1), pp. 1-5.
7. Pro derzhavnu pidtry`mku sil`s`kogo gospodarstva Ukrayiny` : Zakon Ukrayiny`. (2018). [On State Support to Agriculture in Ukraine: The Law of Ukraine]. No. 1877-IV dated August 18, 2018. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
8. My`xajlov, M. G. (2018) «Osnovni priory`tety` derzhavnoyi pidtry`mky` rozvy`tku material`no-texnichnoyi bazy` agrarny`x pidpry`yemstv». *Ekonomika APK*. no 1, pp. 53-59.
9. Pro Derzhavny`j byudzheth Ukrayiny` na 2017 rik : Zakon Ukrayiny`. (2016). [About the State Budget of Ukraine for 2017: Law of Ukraine]. No. 1801-VIII dated January 21, 2016. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.
10. Davy`dov, G. M. and Shalimova, N. S., Ly`senko A. M., Magopecz` O. A. (2017) *Opodatkuvannya ta derzhavna pidtry`mka sil`s`kogospodars`ky`x tovarovy`robny`kiv: regional`ni priory`tety` ta yevrointegracijni procesy`*. [Taxation and state support of agricultural producers: regional priorities and European integration processes]. Kropy`vny`cz`ky`j : FOP Aleksandrova M. V. Ukraine.
11. Tulush, L. D. (2017) «Conceptual framework for reforming and developing the system of taxation of agricultural producers». *Ekonomika APK*. no 7, pp. 62-75.
12. Malij, O. G. (2018) «Analysis of the modern system of credit support of agricultural enterprises in Ukraine». *Visny`k Xarkivs`kogo nacional`nogo texnichnogo universy`tetu sil`s`kogo gospodarstva imeni Petra Vasy`lenka*. Issue 191, pp. 285-297.
13. Odnorog, M. A. (2016) «Economic instruments for organizing the process of formation and use of investment financing sources in the agroindustrial complex». *Biznes-navigator*. no 1, pp. 57-50.
14. Odnorog, M. A. (2015) «Features of investment activity in the agrarian sector». *Aktual`ni problemy` mizhnarodny`x vidnosy`n*. Issue 126, part. II, pp. 108-115.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2018 р.